

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
ИНВЕСТИРАМЕ ВЪВ ВАШЕТО БЪДЕЩЕ!

РЪКОВОДСТВО
Трудова мобилност в
трансграничния регион
Добрич - Констанца
РУМЪНИЯ

РУМЪНИЯ-БЪЛГАРИЯ

Interreg

www.interregrobg.eu

АБРЕВИАТУРИ

ОАЗ	Окръжна агенция по заетостта (AJOFM)
НАЗ	Национална агенция по заетостта (ANOFM)
НЗИ	Национален здравноосигурителен институт (CNAS)
НПИ	Национален пенсионноосигурителен институт (CNPP)
НЦПЕД	Национален център за признаване и еквивалентност на дипломите (CNERD)
ЕСЗ	Европейски служби по заетостта (EURES)
ГИТ	Главна инспекция по труда (ITM)
ГИИ	Главен инспекторат по имиграцията (IGI)
НСИ	Национален статистически институт (ISR)
МТСП	Министерство на труда и социалната политика (MMFPS)
ПН	Правителствена наредба (OG)
ИПН	Извънредна правителствена наредба (OUG)
ЕИЗ	Европейска икономическа зона (SEE)
ЕС	Европейски съюз (UE)

ПРЕДГОВОР

Настоящето ръководство има за цел осигуряването на информация и подготовката на „чуждестранни“ граждани, които желаят да работят, извършват дейност, учат или да живеят в Румъния.

Тъй като това ръководство е изготвено специално за българските граждани, но не и единствено за тях, е важно да се уточни още от самото начало, че едновременно с приемането на Румъния в ЕС, понятието „чужд гражданин“ приема нови измерения. В съответствие с Извънредна правителствена наредба номер 56/2007, отнасяща се до започването на работа или командироването на чужди граждани в Румъния, терминът „чужд“ се използва със следното значение - лице, което няма румънско гражданство или гражданство в друга страна от Европейския съюз или от Европейската икономическа зона.

От горепосочения законов текст произтича факта, че гражданите на ЕС не се считат за чужди граждани и се възползват от същите предимства като румънските работници, факт който се поддържа и от ЕС Регламент номер 492/2011 на Европейския парламент от 5 април 2011г., отнасящ се до свободното движение на работници в границите на Европейския съюз. Според този регламент, Принципът за недопускане на дискриминация се отнася за всички граждани на държавите-членки на ЕС, като им осигурява едни и същи права при наемане на работа като тези, от които се възползват жителите на съответната държава-членка.

Настоящото Ръководство е изготвено с цел да предостави основна информация, отнасяща се до законодателството на пазара на труда, данъците, социалната защита и социалното подпомагане в Румъния, правото на пенсия и достъпа до здравни услуги, които са необходими на гражданите на ЕС за тяхното по-лесно интегриране, за по-голямата мобилност на работната сила и за по-лесно присъединяване в общността, към която се стремят.

Положихме всички необходими усилия, за да осигурим актуалността на наръчника, така че той да бъде полезен. Надяваме се този наръчник да изпълни целта за която е създаден. Призоваваме ви да го прочетете и да се чувствате сигурни по време на престоя си в нашата страна.

Трябва да се вземе предвид, че наличната информация е събрала от официалните уеб-сайтове на компетентните институции.

СЪДЪРЖАНИЕ:

	стр.
1. Работа в Румъния, окръг Констанца	5
1.1 Достъп до територията на Румъния;	5
Право на пребиваване и работа	
1.2 Как да намерите работа в окръг Констанца?	7
1.3 Наемане на работа	8
1.4 Заплащане	10
1.5 Работно време и почивки	11
1.6 Здраве и безопасност по време на работа	13
1.7 Разрешаване на конфликти свързани с правата и задълженията на работника, които произтичат от трудовия договор	14
1.8 Социална защита	14
1.8.1. Вноски в системата за социално осигуряване	15
1.8.1.1. Пенсия	16
1.8.1.2. Здравни осигуровки	21
1.8.1.3. Болнични	23
1.8.1.4. Трудови злополуки и професионални болести	24
1.8.1.5. Майчинство	25
1.8.1.6. Застраховки за безработица	26
1.8.2. Семейни обезщетения	28
1.8.2.1. Помощи за деца	29
1.8.2.2. Отпуски и детски надбавки	29
1.8.3. Социално подпомагане	30
1.8.4. Формуляри за социално подпомагане	31
2. Основна информация за Румъния, окръг Констанца	33
2.1. Румъния - основни данни	33
2.2. Окръг Констанца	33
2.3. Образователна система	34
2.4. Жилища и транспорт	35
2.5. Информация и контакти на публични институции	37

1. Работа в Румъния, окръг Констанца

1.1. Достъп до територията на Румъния; Право на пребиваване и работа

В качеството си на гражданин на държава-членка на ЕС, можете да влезете на територията на Румъния като представите единствено валиден документ за самоличност, на който и да е контролно-пропускателен пункт; става въпрос за паспорт или друг документ, който удостоверява самоличността ви и е признат от румънската държава.

Вашият статус на гражданин на държава-членка на ЕС ви осигурява правото да работите в Румъния (като работник, или като самоосигуряващо се лице) без да имате нужда от разрешително за работа.

През първите 3 (три) месеца от пристигането си не е необходимо официално да оповествявате присъствието си - на вас и на членовете от вашето семейство. Единственото ви задължение е да притежавате валиден документ за самоличност или паспорт. След приключване на тримесечния срок е необходимо да попълните нужните формуляри за регистрация в Главния инспекторат по имиграцията (IGI) в Констанца.

МИГРАЦИОННА СЛУЖБА КОНСТАНЦА

Адрес: бул. Мамая, номер 102-104, Констанца

Телефон: 0241-611364 int. 20308, 20306, 20307

Fax: 0241-550909

Email: ct.igi@mai.gov.ro

График	Подаване на заявления на гише	Подаване на заявления онлайн през сайта на IGI	Издаване на документи
Понеделник	8:30 - 12:00	12:00 - 14:00	14:00 - 16:30
Вторник	8:30 - 12:00	12:00 - 14:00	14:00 - 16:30
Сряда	8:30 - 12:00	12:00 - 14:00	14:00 - 16:30
Четвъртък	8:30 - 12:00 16:30 - 18:30	12:00 - 14:00 16:30 - 18:30	14:00 - 18:30
Петък	8:30 - 12:00	12:00 - 14:00	14:00 - 16:30

Източник: <http://igi.mai.gov.ro/ro/contact/biroul-pentru-imigr%C4%83ri-al-jude%C8%9Bului-constan%C8%9Ba>

Документите, издавани от Главния инспекторат по имиграцията, които удостоверяват пребиваването в Румъния са:

- Удостоверение за регистрация (за граждани на ЕС/ЕИЗ/Швейцария)
- Карта за пребиваване (за членове на семейството на граждани от ЕС/ЕИЗ/Швейцария)
- Карта за постоянно пребиваване (както за граждани на ЕС/ЕИЗ/Швейцария, така и за членовете на техните семейства)

Гражданиците на ЕС/ЕИЗ/Швейцария и членовете на техните семейства могат да работят на територията на Румъния при същите условия както румънските граждани (въз основа на трудов договор, обявление и т.н.). За получаване на удостоверение за регистрация/карта за пребиваване, трябва да представите пред местните бюра на ГИИ различни документи, в зависимост от целта на престоя ви в Румъния.

Започване на работа

- Молба по образец
- Лична карта/паспорт (оригинал и копие)
- Трудов договор (оригинал и копие) или удостоверение издадено от работодателя (оригинал)
- „Принтскрийн“ от Специален общ регистър на работещите (Registrul General de Evidenta a Salariatilor), в секцията, където се намират данните относящи се до трудовия договор, подпечатан и подписан от работодателя, за да се потвърди верността на представения документ;

Командироване

- Молба по образец
- Лична карта или паспорт (копие и оригинал)
- Договор за командироване и съответен адрес, преведени и легализирани съгласно закона. Също така адреса на филиала/дружеството в Румъния, чрез който се потвърждава, че лицето е командирано за срока, посочен в договора за командироване;

Извършване на търговски дейности

- Молба по образец
- Лична карта или паспорт (Копие и оригинал)
- Удостоверение издадено от Агенцията по вписванията (Oficiul Național al Registrului Comerțului - ONRC), чрез което се доказва извършването на търговски дейности съгласно закона;

Извършване на икономически дейности

- Молба по образец
- Лична карта или паспорт (оригинал и копие)
- Документ, който доказва, че кандидатът може да извършва икономически дейности съгласно разпоредбите в Извънредна правителствена наредба номер 44/2008 със съответните изменения и допълнение - Удостоверение издадено от Агенцията по вписане (оригинал и копие);

Извършване на професионални дейности

- Молба по образец
- Лична карта или паспорт (оригинал и копие)
- Документ, който да доказва, че кандидатът може да извършва професионална дейност - разрешение или становище (оригинал и копие) издаден съгласно законите;

Образците за молби могат да бъдат изтеглени линк:

<http://igi.mai.gov.ro/ro/content/cetătenii-din-statele-ue>

Удостоверието за регистрация се издава на същия ден и е валидно за период от 5 години от датата на издаване, но не повече от периода на пребиваване на гражданина на ЕС/ЕИЗ/Швейцария. В случай на последващи молби, ако са изпълнени разпоредбите на ИПН 102/2005, картата за пребиваване се издава в срок до 30 дни от датата на подаване на молбата.

Можете да извършвате свободна или наемна дейност на територията на Румъния, като за тях няма ограничение, стига да отговарят на условията предвидени в румънските закони.

1.2. Как да намерите работа в окръг Констанца?

През периода, в който търсите работа, в качеството си на европейски гражданин, имате същите права като румънските граждани спрямо държавните служби по трудова заетост.

Основната публична институция, към която можете да се обърнете за намиране на работа, е Окръжната агенция по заетостта в Констанца - www.constanta.anofm.ro. На уеб сайта ще намерите списък на свободните работни места в окръг Констанца, който се обновява ежеседмично.

Агенцията е със седалище на ул. Страда Лакулуй 14, Констанца 900001 (Strada Lacului 14, Constanta 900001) с работно време от понеделник до четвъртък между 8:00 - 16:30ч. и в петък между 8:00 - 14:00ч. Можете да намерите информация и в офисите в Меджидия, Мангалия и Наводари. Повече информация за местонахождение на офисите и тяхното работно време може да откриете на горепосочената уеб страница.

Освен това, Националната агенция по заетостта има специално отделен раздел на своята уеб страница за Европейските служби по заетостта (EURES) - <http://www.eures.anofm.ro/>. Това е мрежа за сътрудничество, която се състои от публичните служби по заетостта и от други членове и партньори на EURES (синдикати, партньорства, частни фирми, образователни институции и др.), като мрежата се ръководи от Европейската комисия. Служителите на EURES, от местните агенции по заетостта, могат да ви предоставят безплатно следните услуги:

- Основна информация за мрежата EURES и за Порталът на EURES (база данни за свободните работни места в европейското пространство);
- Помощ на лицата, които търсят работно място;
- Съдействие за изготвяне на молби за работа и CV-та както и тяхното качване в портала на EURES;
- Основна информация за условията на живот и работа в дадената държава;
- Помощ на работодателите, чрез предоставяне на информация за възможностите за наемане на работа, включително и информация и съдействие при формулирането на обява за свободно работно място.

За допълнителна информация можете да се свържете с екипа на EURES в Окръжната агенция по заетостта в Констанца на телефон +40241.481.553.

В случай че нямate желание да се свързвате с публични институции при търсенето на работно място, можете да се обърнете и към специализирани частни фирми. Нашата препоръка обаче е, преди да се свържете с тях, да проверите дали тези компании имат право да извършват този вид дейност.

Друг източник на информация за свободните работни места в окръг Констанца са сайтовете за обяви за работа. Сред най-известните са <http://www.ejobs.ro>, <http://www.bestjobs.ro>.

Освен това, в резултат на трансграничните проекти, бяха създадени съвместни румънско-български мрежи за трудова заетост и трудова мобилност в трансграничните райони. В този ред на мисли, можем да споменем Проектът „Изграждане на устойчив модел и партньорска мрежа за подкрепа на заетостта и мобилността на работната сила в трансграничната зона България-Румъния“, посредством който е създаден информационният портал www.jobmobility.info, където можете да откриете: секторен анализ на трансграничната зона (България - Румъния), основаващ се на данни и информация за социално-икономическото развитие, икономическа карта на областите в проекта, списък на фирми с потенциал за мобилност, списък с 40 профила на компетентност за професии с потенциал за трансгранична мобилност, които включват описание на професията (основни задачи, условия на труд), ниво на необходимо образование/квалификация, знания, умения, компетенции, както и каталог на компетенциите.

Проектът, за който се изготвя настоящото ръководство, има за цел и създаването на трансгранична мрежа от работодатели в зоната Добрич - Констанца, за която можете да научите повече на сайта на основния партньор: <https://eurekainstitute.eu>.

Важно е да запомнете че, в качеството си на европейски гражданин, можете да търсите работа и в публичния сектор (местните публични органи, държавни предприятия, обществени институции и др.). За този сектор има специален портал <http://posturi.gov.ro/judetul/constanta/>.

1.3. Наемане на работа

Като европейски гражданин, към вас ще се отнасят по същия начин при наемане на работа, както към румънските граждани.

Основните нормативни разпоредби, които регламентират трудовото право и трудовите правоотношения, са следните:

- Заповед номер 539/28.04.2009 на министъра на труда и социалната политика за одобряване на Процедурите за обявяване на неплатежоспособност на физически или юридически лица, съгласно разпоредбите в чл. 176 от Правителствена наредба номер 92/2003, относно Данъчно-осигурителния процесуален кодекс (М.О. нр. 328/18.05.2009)
- Закон номер 53/2003 (Кодекс на труда)
- Закон номер 52/15.04.2011 за извършване на нерегулярни дейности
- Заповед № 1439/1930 от 29 април 2011 г. за одобряване на Методическите норми за прилагане на Закон номер 52/2011 относящи се до извършването на нерегулярни дейности
- Решение номер 500 / 18.05.2011 относно регистъра на служителите
- Закон номер 7/09.01.2008 относно одобряването на Извънредна правителствена наредба номер 115/2007 за променяне и допълване на Извънредна правителствена наредба номер 116/2006, относяща се до социалната закрила, осигуряваща се на лица освободени от работа при съкращения на персонал в резултат на реорганизиране и преструктуриране на дадено дружество
- Закон номер 67/2006 за защита правата на работниците при прехвърляне на предприятия, звена или части от него
- Закон 217/2005 за създаване, организация и функциониране на европейския работнически съвет
- Закон № 554/2004 относно административните спорове
- Закон № 168/1999 за решаване на трудови конфликти
- Закон № 130/1996, повторно публикуван, относно колективните трудови договори

Кодексът на труда в Румъния съдържа разпоредби, които се отнасят до всички трудови правоотношения, контрола върху прилагането на разпоредбите в областта на трудовите правоотношения, както и трудовото законодателство. Съгласно Чл. 16 от обновения Кодекс на труда:

(1) Трудовият договор се сключва въз основа на взаимното съгласие на страните, в писмена форма и на румънски език, преди началото на дейността на служителя. Отговорността за сключването на трудовия договор в писмена форма е на работодателя.

(2) Преди започване на дейността, трудовият договор се регистрира в Специален общ регистър на работещите, като се препраща към Инспекцията по труда.

(3) Работодателят е задължен, преди започване на дейността, да предостави на служителя екземпляр от трудовия договор.

(4) Работодателят е задължен да съхранява копие от трудовия договор на работното място на служителите.

Що се отнася до трудовите отношения между работодателя и работника, правата и задълженията се определят чрез преговори, както в рамките на колективния трудов договор, така и за индивидуалния трудов договор. В Румъния съществува закон, според който лица под 16 години не могат да бъдат наемани на работа без съгласието на техните родители.

Трудовият договор се сключва въз основа на взаимното съгласие на заинтересованите страни, респективно работодателя и служителя, единствено в писмена форма и преди започване на работа. Писмената форма на трудовия договор е задължителна за валидното му сключване. Трудовият договор задължително трябва да бъде регистриран в Специален общ регистър на работещите и да се представи пред Инспекцията по труда.

Трудовият договор се сключва в два екземпляра, един за работодателя и един за служителя. Преди сключването на договора или в случай на промени в него, работодателят е задължен да ви информира за основните клаузи, които възнамерява да впише в договора или да промени.

Клаузите на договора не могат да съдържат разпоредби, които противоречат на закона, както и да не засягат правата на работника, установени в законодателството.

Основно, трудовият договор трябва да съдържа следните елементи:

- Самоличност на договарящите се страни;
- Работно място, или при липса на точно работно място, да е посочена възможността за работа на различни места
- Дължността/професията съгласно Класификацията на професиите в Румъния или други нормативни актове, както и длъжностната характеристика, уточняваща задълженията за работното място
- Критериите за оценяване на професионалната дейност на служителя
- Рисковете свързани с работата
- Датата, от която договорът влиза в сила
- В случай на срочен трудов договор или на договор за временна заетост, неговата продължителност
- Продължителността на отпуска, който се полага на служителя
- Условията за предизвестие за договарящите се страни и срокът за подаване
- Основна заплата, други съставни елементи към основната заплата, както и периодичността за изплащане на заплатата
- Продължителността на работния ден, изразена в часове / часове и дни/ на седмица
- Продължителност на изпитателния срок (максимум 90 дни за изпълнителни длъжности и максимум 120 дни за ръководни длъжности)
- Специални клаузи, ако се налага (профессионален обучение, клаузи за поверителност, мобилност и т.н.)

Много е важно да прочетете внимателно всички клаузи по договора, особено тези, които се отнасят до:

- Датата на започване на дейността
- Продължителността на договора (фиксирани/нефиксирани периоди). Моля, обърнете внимание: не могат да се склучват последователно повече от три срочни трудови договора между едни и същи лица
- Работно място и длъжност
- Продължителност на работата (пълно или непълно работно време) - в случай на непълно работно време, заплатите се изчисляват за изработеното време;
- Отпуски. В Румъния платеният годишен отпуск е задължителен за всички работници - минимум 20 дни
- Заплата (Минималното заплащане е със стойността на минималната работна заплата за страната за пълен работен ден)

Важно е да запомните, че, включително през пробния период, работодателят е задължен да сключи трудов договор. Това е основното средство за определяне на условията за взаимоотношенията между вас и работодателя и ви осигурява правото на безплатна медицинска помощ, пенсия и обезщетение при безработица.

НЕ приемайте РАБОТА НА ЧЕРНО! Можете да подадете сигнал за незаконна работа на тел. 0800 868 622 (бесплатна телефонна линия на Инспекцията по труда) <https://www.inspectiamuncii.ro> или в местните инспекции по труда.

1.4. Заплащане

Всеки работещ европейски гражданин има правото на парично заплащане въз основа на трудовия договор. Заплатата трябва да включва основната заплата, надбавките и бонусите. Въз основа на трудовия договор, работодателят няма право да определя основна заплата, която да е по-ниска от минималната заплата за държавата. Посочената в трудовия договор заплата е брутна, която представя основното заплащане. В края на изработения период, работникът получава нетна заплата. Също така, освен заплатата, може да получите и надбавки за храна, които се предоставят под формата на ваучери за храна - изцяло от работодателя.

Минималната брутна заплата от 1 февруари 2017г. се е увеличила с 16%, така че стойността ѝ е 1 450 леи.

Считано от 1 февруари 2017г. минималната брутна заплата за страната е 1 450 леи, за 166 изработени часа на месец, което прави средно по 8,735 леи/час съгласно разпоредбите на ПР номер 1/2017.

Съгласно правителственото решение от 29 ноември 2017г., основната минимална заплата бруто за страната ще бъде увеличена на 1 януари 2018г. от 1 450 леи на 1 900 леи месечно за 166 изработени часа на месец.

На практика, увеличението на минималната брутна заплата от 1 450 на 1 900 леи представлява увеличение с 31,03% спрямо 2017г. и е повлияно от трансфера на средства от работодателя към работника, което представлява 22,75%. По този начин, за пълно работно време от 166 часа на месец, през 2018г., минималната заплата за страната се равнява на средно 11,40 леи/час при 1 900 леи месечно заплащане.

1.5. Работно време и почивки

За работещите на пълно работно време, нормалната продължителност на работния ден е 8 часа на ден, съответно 40 часа на седмица. Максималното работно време, според законите, не трябва да надвишава 48 часа на седмица, като се броят и допълнителните часове. Младежите, които са на възраст под 18 години могат да работят максимално по 6 часа на ден и 30 часа на седмица. Има сектори на дейност, звена и професии, при които след уговоряне работното време за деня може да е по-малко или повече от 8 часа на ден. Ако дневното работно време е 12 часа, е задължително работникът да получи 24 почивни часа.

Работата, извършена извън нормалното работно време за седмица, се счита за допълнителна работа и не може да бъде извършвана без съгласието на работника, с изключение на форсмажорни ситуации или спешни случаи. Допълнителните работни часове трябва да бъдат заплатени в срок от 60 дни след тяхното изработване.

Работата, извършена между 22:00 - 06:00ч. се смята за нощна работа. Работниците, които работят нощем имат право на: намалено работно време или на минимум 25% увеличение на заплатата, ако са изработили поне 3 часа от нормалното си работно време през нощта.

Съгласно Кодекса на труда, почивките са: обедна почивка и дневна почивка, седмична почивка и официални празници.

Дванадесетте почивни дни за 2018г. са:

- 1 Януари, 2 Януари - Нова година
- 24 Януари - Денят на обединение на Влашко и Молдова
- 8 Април 2018 (неделя), 9 Април (понеделник) - Великден
- 1 Май - Ден на труда
- 27 Май (неделя), 28 Май (понеделник) - Русали
- 1 Юни - Ден на детето
- 15 Август - Успение Богородично
- 30 Ноември - Св. Андрей
- 1 Декември - Национален празник на Румъния
- 25 Декември, 26 Декември - Коледа

Съгласно действащите законови разпоредби, работниците, които са принудени да работят по време на официални празници, трябва да получат допълнително възнаграждение към заплатата, т.е. изработеният ден трябва да бъде заплатен двойно.

Годишният платен отпуск се гарантира на всички работещи, като минималният годишен отпуск съгласно Кодекса на труда е 20 работни дни. В допълнение към 20-те почивни дни се предоставя допълнителен платен отпуск на работниците с инвалидност (2-3 дни), слепите работници (6 дни) и на работниците със специални нужди (минимум 3 дни на година). По време на годишния платен отпуск, работникът получава заплащане отговарящо на основната му заплата, обезщетенията и надбавките, посочени в трудовия договор.

Работниците имат право на платен отпуск при специални семейни събития (сключване на брак, раждане, смърт на роднина) и при други събития (кръводаряване, смяна на работното място, преместване на местожителството).

Отпуск за професионално обучение. Работниците имат правото да се възползват от отпуск за обучение, със или без заплащане.

Отпуските по болест и здравноосигурителните надбавки, на които имат право осигуряващите, са: Болничен и надбавки при временна нетрудоспособност, причинена от заболявания или злополуки извън работното място; болничен и надбавки за профилактика на болния, както и за ситуации причинени от злополуки на работното място, или професионални болести; болничен и надбавки при майчинство; болничен и надбавки при полагане на грижи за болно дете; болничен и надбавки при рискова бременност.

За решаване на лични ситуации служителите имат право на неплатен отпуск.

1.6. Здраве и безопасност по време на работа

Държавното законодателство предвижда следните нормативни актове за безопасност на труда, Заповеди издадени от Министерството на труда:

- Заповед номер 29 от 08.01.2010

Отнасяща се до одобряването на списъка на стандартите в Румъния, които отговарят на европейските стандарти за работа с машини.

- Заповед номер 1102 от 19.12.2008

Отнасяща се до помещението за складиране на боеприпаси.

- Заповед номер 993 от 06.11.2008

Отнасяща се до одобряването на Списъка със стандарти в Румъния, който отговаря на европейските стандарти за защитна екипировка.

- Заповед номер 923/1503/556 от 07.08.2008/02.09.2008/05.09.2008

Отнасяща се до допълването на анекс 1 към Правителствено решение номер 347/2003 за ограничаване на пускането на пазара и употребата на някои опасни вещества и препарати.

- Заповед номер 490/479 от 17.04.2008/01.08.2008

За прилагането на минимални изисквания относно някои аспекти свързани с условията за работа на пътуващите работници, извършващи трансгранична дейност в железопътния сектор.

- Заповед номер 448/11.07.2008

За одобрение на Списъка със стандарти в Румъния, който отговаря на европейските стандарти за работно облекло и защитни системи при потенциално взрывоопасни места.

- Заповед номер 1.256/443 от 07/09.07.2008

За одобряване състава и правомощията на Комисията с експерти по трудова медицина, акредитирани от Министерството на здравеопазването и от Министерството на труда.

- Заповед номер 164/07.03.2008

За одобряване на Списъка със стандарти в Румъния, който отговаря на европейските стандарти за работата с промишлени машини.

- Заповед номер 94/08.02.2008

За одобряване на Списъка със стандарти в Румъния, който отговаря на европейските стандарти за защитното работно облекло.

- Заповед номер 77/04.02.2008

За одобряване на Списъка със стандарти в Румъния, който отговаря на европейските стандарти за взрывни вещества за гражданска цели.

Лицата наети на работа в румънска фирма с трудов договор, автоматично се възползват от осигуровки за трудови злополуки и професионални заболявания. Това право влиза в сила от датата на подписване на трудовия договор до датата на неговото прекратяване. В случай на професионални заболявания, правото на обезщетения продължава и след прекратяване на трудовите отношения и на трудовия договор.

Осигурените лица в осигурителната система за трудови злополуки и професионални заболявания имат право на следните услуги и надбавки:

- Рехабилитация и възстановяване на работоспособността
- Рехабилитация и преквалификация
- Обезщетение за временна неработоспособност
- Обезщетение за временно преместване на друго работно място
- Обезщетение при намаляване на работното време
- Компенсации за интегриране
- Обезщетения при смърт
- Възстановяване на разходи

1.7. Разрешаване на конфликти свързани с правата и задълженията на работника, които произтичат от трудовия договор

Ако вашите права в трудовия договор са били нарушени е добре да се обърнете към юрист или адвокат колкото се може по-скоро, като имате предвид, че подаването на иск срещу работодателя може да се направи единствено в определен срок. Освен това, можете да се обърнете към синдикат, за да получите съвети относно начина, по който можете да защитите правата си. Условията, при които можете да се обърнете към инстанциите са: 30 календарни дни от едностранното решение на работодателя да анулира, промени, прекрати или вкара в сила трудовия договор; 30 календарни дни от датата на дисциплинарно санкциониране; 3 години от датата на конфликт на работното място, който се отнася до неизплащането на обезщетения на работника.

1.8. Социална защита

Системата за социални и медицински осигуровки може да варира в зависимост от държавата, в която решите да се преместите. На европейско ниво е регламентирана единствено системата за социална защита, в която участват една или повече държави. Всяка държава има свои собствени приложими правила, които определят обезщетенията, от които можете да се възползвате. В качеството си на европейски гражданин, ще се отнасят към вас по същия начин както към румънските граждани. Ще бъдете осигурен в Румъния и ще плащате социални вноски в Румъния.

1.8.1. Вноски в системата за социално осигуряване

От момента на назначаване на работа, вноските в системата за социално осигуряване се внасят от работодателя и от работника. Социално осигурителните обезщетения са доходи, които заместват отчасти или напълно заплатата в резултат на: старост, инвалидност, злополука, болест, безработица, майчинство, смърт и т.н. - наречени застрахователни рискове.

От 2018г, както става ясно от Извънредна правителствена наредба номер 79/2017 за променяне и допълване на Закон номер 227/2015 от Данъчния кодекс, могат да се внасят следните вноски:

От работниците:

- 25% от брутната заплата - вноска в пенсионния фонд (от 10,5%)
- 10% от брутната заплата - вноска в здравния фонд (от 5,5%)
- 10% от облагаемия доход - данък върху заплатите (от 16%)
- Премахват се вноските към фонда за безработица

От работодателите:

- 2,25% от брутната заплата - осигурителна вноска за работа (замества: фонда за безработица 0,5%, фонда за медицински отпуски 0,85%, фонда за гарантиране на заплатите 0,25%, фонда за рискове и злополуки 0,15-0,85%). Това е единствената задължителна за всички работодатели от 01.01.2018г.
 - За специалните условия на труд работодателите плащат допълнителни вноски към пенсионния фонд, в размер на 4%
 - Поддържа се фонда за хора с увреждания, при същите условия (за фирми с над 50 служители)
 - Вноските на работодателите за пенсионния фонд се намаляват с 15,8%, а за здравния фонд с 5,2%

Плащането на задълженията се прави, както до сега, от страна на работодателя.

КОНКРЕТНО ПРОУЧВАНЕ

Служител с минимална заплата, който не получава бонуси за храна

БРУТНА ЗАПЛАТА ЗА 2017	1450
Нетна заплата	1 065
Вноски от служителя	385
Вноски от работодателя	392
Общо разходи	1 779

БРУТНА ЗАПЛАТА ЗА 2018	1900
Нетна заплата	1 062
Вноски от служителя	738
Вноски от работодателя	43
Общо разходи	1 943

Друга важна промяна засяга данъка върху доходите. Предвижда се намаляване на стандартната данъчна ставка от 16% на 10%. Променя се и начинът по който се прилага личното приспадане. По този начин, личното приспадане се осигурява на физически лица, които имат брутен месечен доход до 1 950 леи, както следва:

- За данъкоплатците, които не издържат никого - 510 леи
- За данъкоплатците, които издържат едно лице - 670 леи
- За данъкоплатците, които издържат две лица - 830 леи
- За данъкоплатците, които издържат три лица - 990 леи
- За данъкоплатците, които издържат четири или повече лица - 1 310 леи

На данъкоплатците, които декларираят брутни месечни доходи над 3 600 леи не се полага приспадане.

Дори ако пенсионните и здравните вноски бъдат изплащани от служителя, работодателят е този, който трябва да изчисли, задържи и прехвърли тези вноски към държавата.

1.8.1.1. Пенсия

Като цяло, пенсионната система в Румъния се базира на 3 основи:

Основа 1 - държавна пенсия. В обществената система съществуват 5 категории пенсии:

- Пенсия за старост (минимален осигурителен стаж от 15 години и стандартна възраст за пенсиониране 63 години при жените и 65 години при мъжете; пълният осигурителен период е 35 години, независимо от пола)
 - Ранно пенсиониране
 - Частично ранно пенсиониране
 - Пенсия за инвалидност
 - Наследствена пенсия - предоставя се, при определени условия, на живите наследници

Въз основа на международните споразумения и конвенции, които Румъния е сключила с други страни, социално осигурителните права в обществената система могат да бъдат прехвърлени в страната, в която гражданите установяват своето местопребиваване / местоживееене, така че да се запазят принципите за еднакво отношение. Допълнителна информация за обществената пенсионна система можете да намерите на интернет страницата на Националния пенсионноосигурителен институт: www.cnpp.ro.

Основа 2 - задължителен частен пенсионен фонд за лица от 35 години и по избор за лица между 35 и 45 години; тези вноски не водят до допълнителни финансови задължения, като се включват във вноските към пенсионния фонд.

Основа 3 - незадължителната частна пенсия позволява както на работодателя, така и на работника да допринасят за нея. Приспадат се вноски както от работника, така и от работодателя в размер на 15% от брутната заплата.

За да имате право на пенсия, трябва да кандидатствате за пенсиониране в страната, в която живеете, или в последната старата, в която сте работили. Ако не сте работили никога в страната, в която живеете, съответната държава е отговорна за обработката на молбата и за събирането на доказателства, затова че сте плащали пенсионни вноски във всички страни, в които сте работили. Препоръчително е да изискате информация минимум 6 месеца преди пенсиониране, тъй като процедурата по пенсиониране може да отнеме по-дълъг период, ако са замесени няколко държави.

Всяка държава в ЕС има различни изисквания що се отнася до пенсионната възраст. Възрастта за пенсиониране може да варира в различните държави.

Ситуации, при които можете да се възползвате от пенсия в Румъния:

- Пенсия за старост, за лица, които са навършили стандартната възраст за пенсиониране и които са изпълнили минималния период за осигурителни вноски в пенсионната система.
- Ранно пенсиониране - от него могат да се възползват лицата, които са заплащали осигурителни вноски минимум 8 години повече от пълния стадий на осигуряване и които се намират във възраст минимум 5 години преди възрастта за стандартно пенсиониране.
- Частична частна пенсия - може да я получите минимум 5 години преди стандартната възраст за пенсиониране. От нея могат да се възползват лица, които са заплащали осигурителни вноски минимум 8 години повече от пълния стадий на осигуряване.

Лицата, родени след 1 юли 1971г, които изплащат пенсионни вноски, трябва задължително да имат частен пенсионен фонд.

Лицата, родени между 1 юли 1961г. и 1 юли 1971г, които изплащат пенсионни вноски, могат по тяхно желание да имат частен пенсионен фонд.

Възрастовата граница за пенсиониране бе променена чрез Закон 263 от 2010г, актуализиран през 2012. Глава 5-та на Закона, респективно членове 51-120, обхващат правилата и условията за пенсиониране. Съгласно тези разпоредби, пенсията за старост се предоставя на осигурените лица, които са навършили стандартната възраст за пенсиониране и минималния период на осигуряване. Този минимален период е от 15 години, както за жените, така и за мъжете. Пълният период на осигуряване е 35 години както за жените, така и за мъжете, като следва да бъде увеличен през предстоящите години.

Всички лица, които са се осигурявали, навършили са минималната пенсионна възраст и желаят да получават пенсия, трябва да подадат документи в Районния пенсионноосигурителен институт.

За подаване на молба имате нужда от следните документи:

- Молба по образец, която се намира на много сайтове и може да бъде взета и от Районния пенсионноосигурителен институт;
- Трудова книжка на осигуряващия се, както оригинал, така и копие;
- Кarta със социалните застраховки, както оригинал, така и копие;
- Удостоверения за продължителността на трудовия стаж;
- Военен паспорт, както оригинал, така и копие;
- Дипломи за образование, както оригинал, така и копия;
- Удостоверение за работната среда при специални условия; ако те не са посочени в трудовата книжка;
- Пълномощно на представителя, ако е необходимо;
- Удостоверение за завършване на осигурителния период;
- Документи, удостоверяващи, че сте бенефициент на специален закон, ако е необходимо;
- Декларация на лична отговорност, че заявителят е родил и отгледал три или повече деца, ако е необходимо;
- Удостоверения за раждане на децата, ако е необходимо;

Изплащането на пенсии от други държави са извършва единствено по банкова сметка в страната, в която пребивавате, ако тя е част от Европейския съюз.

За допълнителна информация относно възрастта за пенсиониране, можете да се свържете с Националния пенсионноосигурителен институт www.pensiiconstanta.ro.

Условията, които трябва да бъдат изпълнени, за да получавате пенсия за старост е да сте достигнали стандартната пенсионна възраст и да сте заплащали осигуровки за определен период от време.

От 1 януари 2017:

Стандартната пенсионна възраст за жени е от 60 години и 6 месеца, като постепенно ще достигне до 63 години през 2030 г.

За мъжете, стандартната възраст за пенсиониране е 65 години.

Минималният осигурителен период е 15 години - както за жените, така и за мъжете.

Пълният осигурителен период за жените е 30 години и 6 месеца, като постепенно ще се увеличи до 35 години до януари 2030 г.

Пълният осигурителен период за мъжете е 35 години.

За лицата, които имат периоди без плащане на вноски, тъй като са следвали редовна форма на обучение във висши учебни звена или са завършили задължителна военна служба, тези периоди се считат при пресмятането на пенсията.

Пенсия за старост

В обществената пенсионна система размерът на пенсията за старост се изчислява въз основа на периода на вноските, по време на професионалната дейност на кандидата, размера на дохода, който е бил основата за изчисляване на социално осигурителните вноски и стойността на пенсионната точка. От януари 2017г. размерът на пенсията е бил 917,50 леи, а от 1 януари 2017 размерът е 1000 леи.

Изчисляването на пенсията се прави въз основа на система от точки, като се разделя брутната заплата на средната брутна заплата на държавно ниво за всеки месец, спрямо Националния статистически институт.

ЗАКОН НОМЕР 2 от 12 януари 2017г.

За изменението и допълнението на Закон номер 227/2015 относящ се до Данъчния кодекс и за изменението на Закон номер 95/2006 относно здравната реформа

СЪСТАВЕН ОТ: ПАРЛАМЕНТА

ПУБЛИКУВАН В: В. МОНИТОРУЛ ОФИЧИАЛ /ДЪРЖАВЕН ВЕСТНИК/ бр. 36 от 12 януари 2017г.

Дата на влизане в сила: 15 януари 2017г.

„Чл. 100 - Месечният облагаем доход от пенсии се определя чрез приспадане от доходите при пенсиониране на месечната необлагаема сума от 2 000 лева.“

„Чл. 160 - (1) За физическите лица, месечната основа за изчисляване на социално осигурителната вноска е месечният доход от пенсии. Вноската се поема от държавния бюджет.“

Съгласно Извънредна правителствена наредба 99/2016, публикувана във в.МОНИТОРУЛ ОФИЧИАЛ /ДЪРЖАВЕН ВЕСТНИК/ бр. 1035 от 22 септември 2016г., започвайки от 2017г, стойността на пенсионната точка се увеличава с 5,25% и става 917,5 леи.

Извънредна правителствена наредба 2/2017, публикувана във в. МОНИТОРУЛ ОФИЧИАЛ бр. 16 от 6 януари 2017г., предвижда, че от 1 юли 2017г, стойността на пенсионната точка се увеличава с 9% и става 1 000 леи.

Периода от 1 януари 2017 - 31 януари 2017, необлагаемият таван за доходите от пенсии, като данъка върху доходите до 31 декември, 2016 г. е бил 1050 леи и трябва да се увеличава с 50 леи всяка финансова година, за да достигне 1100 лв през 2017 г.

За периода от 1 януари 2016 - 31 януари 2017

Чл. 160 ДК (Данъчен кодекс):

За физическите лица с доходи от пенсии, месечната основа за изчисляване представлява единствено частта от доходите, която превишава стойността на установената пенсионна точка за съответната данъчна година (за 2016г, стойността на пенсионната точка е била 871,7 леи, а започвайки от 1 януари 2017 е 917,5 леи).

След 1-ви февруари 2017

В брой 36 на вестник МОФ от 12 януари 2017г., е публикуван Закон 2/2017 за променянето и допълването на Закон 227/2015 относящ се до Данъчния кодекс. Облагаемите месечни доходи от пенсията се установяват чрез приспадане от доходите от пенсията на месечната необлагаема сума от 2 000 леи. По отношение на CASS, за физическите лица с доходи от пенсии, месечната основа се представя от месечния доход от пенсии, като вноските се поемат от държавния бюджет. На практика, лицата които получават пенсии вече не дължат нищо на CASS.

Пример:

До 31 декември 2016, стойността на пенсионната точка е била 871,7 леи. За пенсия от 2 500 леи - отговарят 2,86796 пенсионни точки.

При месечни brutни доходи от 2 500 леи (пенсия) - респективно 2,86796 точки за 2016г, какъв е нетният доход за 2017г?

През 2016 имаме:

$$\text{CASS} = (2500 \text{ lei} - 871,7 \text{ lei}) \times 5,5\% = 90 \text{ lei}$$

$$\text{Данък върху дохода} = (2500 \text{ lei} - 1050 \text{ lei} - 90 \text{ lei}) \times 16\% = 218 \text{ lei}$$

$$\text{Нетен пенсионен доход} = 2500 \text{ lei} - 90 \text{ lei} - 218 \text{ lei} = 2193 \text{ lei}$$

За 2017 година имаме:

На същите 2.86796 точки отговаря пенсия от 2631 lei.

Януари 2017:

$$\text{CASS} = (2631 \text{ lei} - 918 \text{ lei}) \times 5,5\% = 94 \text{ lei}$$

$$\text{Данък върху дохода} = (2500 \text{ lei} - 1.100 \text{ lei} - 94 \text{ lei}) \times 16\% = 230 \text{ lei}$$

$$\text{Нетен пенсионен доход} = 2631 \text{ lei} - 94 \text{ lei} - 230 \text{ lei} = 2307 \text{ lei}$$

Февруари 2017:

$$\text{CASS} = 0 \text{ lei}$$

$$\text{Данък върху дохода} = (2631 \text{ lei} - 2.000 \text{ lei}) \times 16\% = 101 \text{ lei}$$

$$\text{Нетен пенсионен доход} = 2631 \text{ lei} - 101 \text{ lei} = 2530 \text{ lei}$$

Юли 2017:

$$\text{Пенсионна точка} = 1000 \text{ lei}$$

$$\text{Брутна пенсия} = 2.86796 \text{ точки} \times 1000 = 2868 \text{ lei}$$

$$\text{CASS} = 0 \text{ lei}$$

$$\text{Данък върху дохода} = (2868 \text{ lei} - 2.000 \text{ lei}) \times 16\% = 139 \text{ lei}$$

$$\text{Нетен пенсионен доход} = 2868 \text{ lei} - 139 \text{ lei} = 2729 \text{ lei}$$

Свържете се с:

Осигурителен институт Констанца - www.pensiiconstanta.ro

1.8.1.2. Здравни осигуровки

Здравните осигуровки представляват основната система за финансиране на здравеопазването, което осигурява достъп до пакет основни услуги, като включва превентивни и лечебни медицински услуги, услуги за поддържане на здравето, медикаменти, санитарни материали и медицински устройства.

Осигурените лица имат право на пакет от основни услуги, съгласно Закон номер 95 /2006 отнасящ се до реформата в здравеопазването. Пакетът от основни услуги се определя посредством рамков договор, изготвен от Националната здравноосигурителна каса в сътрудничество с организацията, които участват в системата. Проектът е одобрен от Министерството на здравеопазването и се прилага чрез решение на Правителството.

Всяко лице, което законно пребивава в Румъния, може да се възползва от националната здравноосигурителна система, ако е плащал вноски минимум 6 месеца през последната 1 година.

Следните категории лица имат право на безплатна медицинска застраховка:

- Деца на възраст между 0 и 18 години;
- Младежи между 18 и 26 години, ако са студенти и не работят. Правилото се прилага и в случай, ако не получават социални помощи.

Лицата, които нямат медицинска застраховка се възползват от медицински грижи в следните случаи:

- Нуждаят се от спешна хирургична интервенция;
- Са диагностицирани с туберкулоза или с други епидемични заболявания;
- Са носители на ХИВ или са диагностицирани със СПИН;
- Бременни жени или наскоро родили;
- Нуждаят се от услуги за семайно планиране;

Осигурените в Румъния лица могат да се възползват от основен пакет медицински услуги, чрез които се лекуват заболявания или злополуки, от първия ден на заболяването или от датата на злополуката, до пълно оздравяване. Този пакет се актуализира периодично от Министерството на здравеопазването. Настоящият пакет включва следните услуги:

- Медицински услуги за спешни хирургически интервенции
- Превентивни услуги, които се отнасят до консултации и анализ на риска от заболяване;
- Медицински услуги при остри заболявания или изостряне на хронични болести;
- Медицински услуги при хронични заболявания, включително активно следене на състоянието на болния при сърдечносъдови заболявания, диабет тип 2, бронхиална астма, хронично белодробно заболяване, хронично заболяване на бъбреците;
- Параклинични медицински услуги в специализирана амбулатория;
- Стоматологични медицински услуги (безплатен преглед всяка година и други бесплатни услуги);
- Хоспитализация за 1 или повече дни;
- Медицинска помощ у дома;
- Медикаменти при амбулаторно лечение;
- Медицински уреди;

Лицата, които се осигуряват, трябва да платят нужните лекарства, ако не са хоспитализирани. Някои лекарства са бесплатни или се продават на по-ниска цена (компенсаторни лекарства) за определени социални категории и за пенсионери. Списъкът с тези медикаменти е публикуван от Националната здравноосигурителна каса.

Институция за контакт:

Районна здравноосигурителна каса Констанца - www.cnas.ro/casct

1.8.1.3. Болнични

Служителите, физически лица със законно пребиваване в Румъния и безработните могат да се възползват от помощи в случай на заболяване. Друго условие, което трябва да бъде изпълнено е лицето да е заплащало здравни осигуровки минимум 3 месеца през последната една календарна година. Това правило не важи за лица, които страдат от туберкулоза или от друго заразно заболяване, както и ако са инфицирани с ХИВ вирус или СПИН.

ОБЕЗЩЕТЕНИЯ ПРИ НЕРАБОТОСПОСОНОСТ

Лицата, които не могат да работят за даден период от време, получават обезщетение, което се равнява на 75% от тяхната средна месечна работна заплата, изчислена въз основа на размера на заплатата през последните 6 месеца преди началото на неработоспособността.

Ако лицето, което желае обезщетение, има нужда от спешна хирургическа интервенция или страда от туберкулоза или от друго заразно заболяване, или е инфицирано с ХИВ / СПИН, изплатеното обезщетение е равно на средната месечна заплата на съответното лице.

Тези обезщетения се изплащат за период от максимум 183 дни на година, за всеки тип заболяване, като могат да бъдат увеличени при определени обстоятелства. При туберкулоза, обезщетението се заплаща за период от 1 година. Има възможност този период да се увеличи с още 6 месеца.

Ако лицето, намиращо се във временна нетрудоспособност, не се възстанови през този период, отговарящият за него лекар има право да препоръча временно или постоянно пенсиониране.

ОБЕЗЩЕТЕНИЯ ПРИ ГРИЖА ЗА БОЛНО ДЕТЕ

Родителите, които трябва да останат в къщи, за да се грижат за болното си дете, получават помощ от 85% от тяхната средна месечна заплата, за максимален период от 45 дни на година. Този период може да бъде увеличен при определени условия.

За да получи тези обезщетения, заинтересованото лице трябва да уведоми работодателят си и да предостави доказателства в рамките на 5 работни дни от началото на неработоспособността си.

В случай че работодателят има съмнения относно неработоспособността, той може да изиска медицинска експертиза, която да потвърди заболяването на детето. Националната здравноосигурителна каса също може да изиска експертиза, дори ако въпросното лице притежава медицински документ, удостоверяващ заболяването.

Институция за контакт:

Районна здравноосигурителна каса Констанца - www.cnas.ro/casct

1.8.1.4. Трудови злополуки и професионални болести

Обезщетения при временна неработоспособност

Тези обезщетения се изчисляват като 80% (или 100% при спешни медицински случаи) от средните брутни доходи на лицето за последните шест месеца преди трудовата злополука/професионалното заболяване или от регистрираните приходи в застрахователните договори, въз основа на които е изчислена осигурителната вноска.

Ако осигурителният период е по-малък от шест месеца, обезщетенията се изчисляват на база на брутните месени доходи или на средните брутни доходи от застрахователния договор.

Обезщетенията се отпускат за период от 180 дни на година и могат да се увеличат до максимум 270 дни.

Обезщетението предмет на схемата за облагане на доходите.

Обезщетения за временно преместване на друго работно място

Този тип обезщетения се заплащат месечно и се изчисляват на база на средните брутни доходи на лицето, като то трябва да е осигурявано през последните 6 месеца преди злополуката/заболяването. Стойността на обезщетението не може да надвишава 25% от средните брутни месечни доходи от последните шест месеца преди злополуката/заболяването. Тези обезщетения се отпускат за период от максимум 90 дни за 1 година, на един или повече етапи. Обезщетението е предмет на схемата за облагане на доходите.

Обезщетение за намаляване на работното време с една четвърт от нормалното времетраене

Този вид обезщетение се заплаща месечно и се изчислява като разликата между средните брутни доходи за последните шест месеца и брутните месечни доходи преди намаляването на работното време.

Размерът на надбавката не може да превишава 25% от средните месечни доходи през последните шест месеца преди злополуката/заболяването. Тя се отпуска за период от максимум 90 дни на година, на един или няколко етапа. Обезщетението е предмет на схемата за облагане на доходите.

За да получи обезщетение за временна нетрудоспособност, заинтересованото лице трябва да подаде молба към работодателя си или към местния осигурителен институт, ако се е осигурявало в системата. Молбата трябва да бъде придружена с медицински документ, който удостоверява заболяването и посочва неговия код.

Работниците могат да подават молби за получаване на обезщетения за временно преместване на друго работно място или за намаляване на работното време при работодателя.

Институция за контакт:

Пенсионно осигуряване Констанца - www.pensiiconstanta.ro

1.8.1.5. Майчинство

За да се възползвате от отпуск и надбавки за майчинство трябва да отговаряте на следните условия:

- Да пребивавате законно в Румъния;
- Да живеете с детето/децата, за които искате обезщетение;
- Да сте плащали осигуровки минимум един месец през последната една година преди майчинството.

Обезщетението за майчинство се заплаща на майката за период от 126 календарни дни, докато тя е в болничен по майчинство. Отпускът включва 63 почивни дни преди раждането на детето и 63 дни след неговото раждане. Първите 42 дни от отпуска след раждането са задължителни. Останалите 84 дни могат да не се използват от майката, ако тя не го намира за нужно, или могат да бъдат взети по-късно.

Институция за контакт:

Пенсионно осигуряване Констанца - www.pensiiconstanta.ro

1.8.1.6. Застраховки за безработица

Съгласно Закон номер 76/2002 относно Осигуряването при безработица, обновен и изменен чрез Извънредна наредба номер 95/2017, публикувана във в. Мониторул Официал бр. 991 от 13 декември 2017г: на всеки човек в Румъния се гарантира правото да избере свободно своята професия и работно място, както и правото на осигуровки при безработица. Разпоредбите на настоящия закон определят мерките за реализиране на стратегията за защита на лицата от безработица, осигуряване на високо ниво на заетост и адаптиране на работната сила към изискванията на пазара на труда.

За да се възползва от обезщетенията при безработица, е необходимо лицето да е заплащало осигуровки минимум 12 месеца през последните 2 години преди молбата за получаване на помощи.

В момента, в Румъния, всички лица се осигуряват задължително в системата за осигуряване при безработица, като се изключват пенсионерите:

- А) Лицата на трудов договор или на временен трудов договор;
- Б) Държавни служители;
- В) Лицата, които извършват избирателни дейности или които са назначени в изпълнителния, законодателния или съдебния орган;
- Г) Лица, които работят на избрани позиции в момента, в Румъния, системата за осигуряване при безработица са застраховани от закона, с изключение на тези, които са в оставка:
 - а) самостоятелно заети лица въз основа на индивидуален трудов договор или временен трудов договор, по силата на закона;
 - б) държавни служители и други лица, извършващи дейност въз основа на назначаването;
 - в) лицата, които извършват избирателни или назначени назначения в рамките на изпълнителния, законодателен или съдебен орган по време на техния мандат;
 - г) лицата, които работят в избрани позиции за юридически лица, съгласно законите на собствената си организация, като например сдружения, политически партии, организации, синдикати, съюзи, религиозни групи;
 - д) лицата, които извършват дейност на основание на установени трудови правоотношения, съгласно закон номер 1/2005;
 - е) директори, които извършват дейност въз основа на договор и членове на администрацията на дружества, както и мениджъри, които извършват дейност въз основа на договор за управление, съгласно закона;

Обезщетението при безработица се изчислява като се вземе социалния референтен индикатор (ISR), доходите на осигуреното лице за безработица и продължителността на изплащане на осигурителните вноски.

Стойността на ISR за 2018-та година е 500 леи.

Обезщетения за безработица през 2018г:

Период на осигуряване	Видове безработни	Процент ISR	Месечно обезщетение
Минимум 1 година	Осигуряван в системата за осигуровки при безработица	75%	375 леи
Не се отнася	Абсолвент	50%	250 леи

Това обезщетение се увеличава, ако безработния се е осигурявал минимум три години. Определен процент, изчислен въз основа на средната брутна месечна заплата през последните 12 месеца, се добавя към обезщетението за безработица по следния начин:

Период на осигуряване	Добавен процент
Между 3 и 5 години	3%
Между 5 и 10 години	5%
Между 10 и 20 години	7%
Над 20 години	10%

Плащането на обезщетения се прави всеки месец, за период от 6-12 месеца, в зависимост от продължителността на осигурителния период. Завършилите образование, които не могат да намерят работа в рамките на 60 дни след завършване, получават обезщетения за 6 месеца. Изплащането на обезщетенията се прекратява, ако безработният откаже работно място, което отговаря на неговата подготовка или образование, или ако напусне страната за повече от 3 месеца.

Заплащането на обезщетенията се прекратява, ако получателят не се явява всеки месец в Бюрото по труда, в което е регистриран, за да получи помощ за намиране на работа. За да получите обезщетение за безработица трябва да подадете молба във вашето Бюро по труда в рамките на 12 месеца след съкращаването ви от работа.

Обезщетението за безработица се заплаща през банки или през пощата. То не подлежи на облагане с данъци.

За да кандидатствате за обезщетение за безработица в местното Бюро по труда, имате нужда от 5 основни документа, съгласно информацията на сайта на Националната агенция по заетостта. Трябват ви следните документи:

- Молба по образец
- Документ за самоличност (оригинал)
- Документи за обучение или квалификации (оригинал и копие)
- Медицинско свидетелство, удостоверяващо, че лицето е клинично здраво или че има никакви здравословни проблеми;
- Документи, издадени от местните данъчни органи, които потвърждават, че заявителят не получава никакви доходи или че от законно упълномощени дейности той реализира доход под 500 леи.

Институция за контакт:

Окръжна агенция по заетостта Констанца - www.constanta.anofm.ro

1.8.2. Семейни обезщетения

1.8.2.1. Помощи за деца

Съгласно Закон номер 61/1993, държавната надбавка за деца се предоставя на всички деца в Румъния, без дискриминация. Тази надбавка е предназначена за всички деца на възраст под 18 години, но също така и за млади хора, които следват гимназиално или професионално образование. В случая на младежи, които повтарят една учебна година, държавната помощ вече не се предоставя, освен ако не са принудени да повторят учебната година по медицински причини. Детето е притежател на правото на държавна помощ.

Държавната надбавка за дете се изчислява по социалния референтен показател (ISR) и възрастта на детето. ISR се определя редовно от правителството и възлиза на 500 RON през 2018 г. Помощта се отпуска месечно.

Възраст на детето	Изчисляване на надбавката	Размер на надбавката
До 2 годишна възраст (3 за децата със специални нужди)	0,4 ISR0	200 леи
Между 2 и 18 години или до завършване на училище)	168 ISR0	84 леи
Между 3 и 18 години (за деца със специални нужди)	4 ISR	200 леи

Институция за контакт:

Община Констанца - Служба за социално подпомагане:

www.primariaconstanta.ro/spas/

1.8.2.2. Отпуски и детски надбавки

Отпуските и детските надбавки за отглеждане на дете се отпускат на родители, осиновители, законни настойници на детето или хора, които се грижат извънредно за него. Тези лица трябва да имат местожителство в Румъния.

За да се възползвате от отпуск или обезщетение за отглеждане на детето, трябва да отговаряте на следните условия:

- Да живеете с детето/децата, за които желаете да получавате надбавки и да се грижите за него/тях;
- Да пребивавате законно в Румъния;
- Да сте плащали осигуровки през последните 24 месеца преди раждането / осиновяването / поемането на настойничество или приемната грижа за детето;

В случай, че двамата родители отговарят на условията за получаване на надбавки, поне един месец от целия период на отпуска трябва да бъде осигурен на родителя, който не е кандидатствал за това право. Например, ако майката на детето е изискала отпуск и надбавки, бащата трябва също да получи един месец отпуск.

Съгласно Извънредна правителствена наредба 82/2017 за промяната и допълването на някои нормативни актове, публикувана през ноември 2017г във в. Мониторул Официал: „Минималният размер на обезщетението не може да е по-малък от сумата, получена при прилагането на коефициент на умножение 2,5 към стойността на социалния референтен индикатор, не по-малко от 8500 леи.“

До 1 януари тази година, обезщетението за отглеждане на дете възлиза на 1 232 леи и представлява 85% от брутната заплата на майката, но не може да надвишава максимума от 8 500 леи, които е валиден към настоящия момент.

На 4 август 2017г, правителството прие извънредна наредба, която гласи, че обезщетението за отглеждане на дете е ограничено до 8 500 леи. Ограничението се прилага за лицата, които понастоящем получават надбавки.

Институция за контакт:

Община Констанца - Служба за социално подпомагане:

www.primaria-constanta.ro/spas/

1.8.3. Социално подпомагане

Основните помощи за социално подпомагане в Румъния са: социално подпомагане (гарантиран минимален доход); спешна помощ; помощ за отопление и съоръжения за покриване на разходите за топлинна енергия; други финансови помощи.

Социалните помощи се предоставят на лица или на семейства, които пребивават законно в Румъния и чийто месечен нетен доход е по-нисък от минималния доход.

Сумата, която се отпуска като социална помощ на лице или на семейство представлява разликата между минималния месечен доход и нетния месечен доход на лицето или на семейството.

Минималният месечен доход зависи от броя на членовете на семейството и от стойността на социалния референтен индикатор (ISR), който е 500 леи за 2018 г.

Брой лица	Минимален доход на ISR0	Сума (леи)
1 лице	283 ISR0	142 леи
2 лица	510 ISR0	255 леи
3 лица	714 ISR0	357 леи
4 лица	884 ISR1	442 леи
5 лица	054 ISR	527 леи

За всяко лице, над 5 души в едно семейство, минималният доход нараства с 0,073 ISR (36,50 леи). Минималната стойност на социалната помощ е 10 леи на месец.

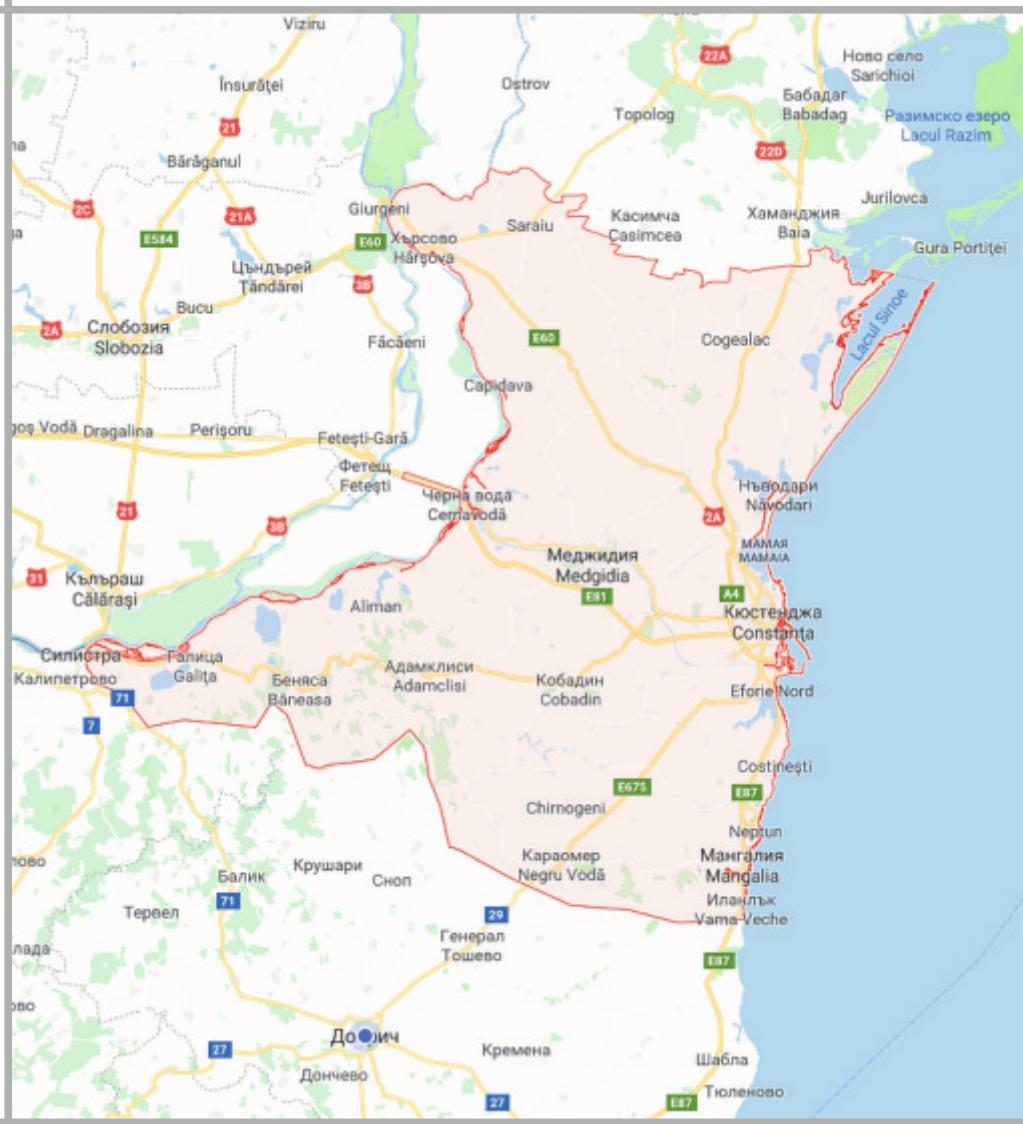
Институция за контакт:

Община Констанца - Служба за социално подпомагане -
www.primariaconstanta.ro/spas/

1.8.4. Формуляри за социално подпомагане

Властите, които отговарят за обмяната на формуляри с компетентните институции в други държави извън ЕС са:

- Националната агенция за плащания и социално инспектиране, посредством своите местни агенции: за издаването на електронни формуляри серия Ф, отнасящи се до правата за семейни обезщетения;
- Националния статистически институт за издаване на електронен формуляр А1 (старият Е101) - потвърждава факта, че плащате социалните си вноски в друга държава от ЕС, ако сте командирани или работите в няколко държави едновременно;
- Районни пенсионни къщи за издаване на формуляри от серия П - обединяват решения за пенсиониране, издадени от различни институции на ЕС, в които кандидатствате за пенсии за старост, наследство или за инвалидност.
- Национална агенция по заетостта, посредством районните агенции по заетостта, за издаване на електронни формуляри серия У (старите формуляри тип Е301, Е302) - потвърждават периодите на осигуряване, обстоятелствата и/или разрешенията за отпускане на обезщетения за безработица;
- Националната здравноосигурителна каса - посредством местните здравни каси, за издаване на електронни формуляри от серия С - за предоставяне на различни медицински услуги.

2. Основна информация за Румъния, окръг Констанца

2.1. Румъния - основни данни

Румъния се намира в географския център на Европа (югоизточната част на Централна Европа), на север от Балканския полуостров, по средата между Атлантическото крайбрежие и Урал, във вътрешната част на Карпатите, по долното течение на река Дунав (1075км) и с излаз на Черно Море.

Държавна организация: Парламентарна република

Държава-членка на Европейския съюз - 1 януари 2007 г.

Официален език - румънски

Национален празник: 1 декември

Знамето е триколор, цветове са разположени вертикално в следния ред: синьо, жълто, червено

Площ: 238 397 км². Общата площ на Румъния е актуализирана от Националната агенция по кадастър и поземлена регистрация, съгласно разпоредбите на Закон номер 7/1996, с последващите изменения и допълвания.

Население: 19 760 314 жители - към 1 януари 2016г.

Парична единица: леи / RON с подразделение бан

Териториални административни единици: 41 окръга плюс Букурещ.

2.2. Окръг Констанца

Окръг Констанца се намира в югоизточната част на Румъния, с източна граница Черно Море, а северна - Окръг Тулча. На запад, Дунав разделя окръг Констанца от Кълъраш, Яломица и Браила, а на юг е част от държавната граница с България.

С площ от 7 071 км², окръг Констанца представлява 3% от територията на Румъния, като е на 8-мо място по големина в Румъния. Териториалната административна структура на окръг Констанца обхваща 3 общини, 9 града, 58 селски общини и 189 села.

Според информацията, публикувана на уеб сайта на „Дирекция по статистика Окръг Констанца“ - - www.constanta.insse.ro - на 1 юли 2017 г., статистическите данни за населението са следните:

- Общо население = 768,170
- Плътност = 108,64 жители на квадратен километър.
- Градското население = 532,864
- Селско население = 235 306 души

2.3. Образователна система

Румъния предоставя на чужденците, които са получили право за пребиваване в държавата, условия за интегриране в икономическия, социалния и културния живот на страната, както и техния достъп до образователната система:

- Предучилищно образование (0-6 години)
- Начално образование - от 1 до 5 клас;
- Основно или гимназиално образование - от 5 до 8 клас;
- Средно образование, от 9 до 10 клас и от 11 до 12/13 клас. Държавният изпит е задължителен за продължаване на образованието във висше учебно заведение.
- Професионално обучение
- След гимназиално обучение, с продължителност от 1 до 3 години, за завършили гимназия;

Националната система за висше образование е структурирана на 3 нива:

- Бакалавърска програма
- Магистърска програма
- Докторантурата

Румъния прие Болонската система на образование. В тази връзка, Румъния е въвела редица разпоредби като 3 годишното висше образование; въвеждане на Европейската система за трансфер на кредити (ECTS); признаване на дипломи, получени в която и да е страна от ЕС.

За да продължат да учат или да работят в Румъния, е необходимо да се признаят и уеднаквят дипломите, получени в чужбина. За да може да се започне тази процедура, дипломите трябва да са издадени от акредитирани институции на територията на съответната държава. За признаване на дипломите за степен Бакалавър, трябва да подадете молба, заедно с документи, които доказват квалификационната степен, в Националния център за признаване на еквивалентността на дипломите (CNRED - институция, която функционира в рамките на Министерството на образованието.

Дипломите и сертификатите за образование се признават автоматично, ако са получени в образователни институции в ЕС или ЕИЗ; дипломите и сертификатите от трети страни се признават само ако структурата на образованието в третата държава е сходна със структурата в Румъния, а между двете страни има споразумение за взаимно признаване на дипломи. В противен случай ще бъдат използвани компенсаторни мерки (тестове, приравнителни изпити, етапи на обучение и т.н.).

2.4. Жилища и транспорт

Ако желаете да наемете или да закупите жилище, можете да използвате следните източници:

- Местни вестници с обяви
- Агенции за недвижими имоти
- Обяви на входовете на магазини и предприятия
- Специализирани уеб страници (<https://www.imobiliare.ro/constanta>; https://lajumate.ro/anunturi_imobiliare_in-constanta-ct.html; <http://www.anunturi-imobiliare-constanta.ro/>; <http://www.constantaimobiliare.ro/>)

Важно е да запомните следното:

- В случай, че желаете да наемете жилище, трябва да сключите писмен договор; той трябва да е регистриран от собственика в данъчните институции. Договорът за наем е правно доказателство за пребиваването ви в Румъния.
- Ако искате да закупите жилище, тази транзакция трябва да бъде извършена при нотариус;

Железопътната инфраструктура в Румъния се обслужва на национално ниво от компанията Румънска държавна железница (CFR). Билетите за пътуване могат да бъдат закупи от жп гари, туристически агенции CFR или онлайн на www.cfrcalatori.ro, като на този сайт ще намерите и информация за разписanie, цени на билети и др.

Данък за шофиране по румънските пътища представляват винетките. Можете да закупите винетка онлайн (<https://www.rovinete.ro/>) или от оторизирани бензиностанции.

В Констанца има мрежа от автогари, от които тръгват автобуси, които свързват Констанца с останалата част на общината и от страната. За повече информация, моля посетете <http://www.autogari.ro/Constanta/>.

Мрежата за обществен транспорт в Констанца включва 18 линии, които всекидневно свързват основните зони на града, както и фестивалните маршрути, които свързват Гара и Мамая през туристическия сезон. Картата на линиите може да бъде намерена в интернет - . Цената за едно пътуване е 1,80 леи, като можете да закупите билети от будките на спирките или чрез SMS на кратък номер 7475 (за допълнителна информация - <http://www.ratc.ro/plata-prin-sms/>). Градската транспортна служба на Констанца разполага с автобуси, оборудвани с рампи за инвалиди. Шофьорите също помагат на хората с увреждания да се качат и да слязат от автобуса.

Такситата могат да бъдат поръчани чрез телефонно обаждане, чрез онлайн приложения или директно на улицата. Легалните таксита имат кутия с надпис TAXI върху автомобила. В Констанца, средната тарифа е 2,61 леи/км, като не зависи от това дали е ден или нощ.

**Понастоящем, от Международното летище в Констанца *Mihail Kogalniceanu*,
намиращо се на 27км от Констанца, се извършват следните редовни полети,
валидни до 23.03.2018: Варна / Истанбул и Лондон.**

Ден	Маршрут			Период на извършване
Вторник	Истанбул - 13:35	Констанца14:45/15:30	Варна/Истанбул	29.10.17 20.03.18
Сряда	Истанбул/Варна 15:20	Констанца16:00/16:45	16:10 Истанбул	01.11.17 23.03.18
	Лондон - 6:0	Констанца11:25/11:55	17:55 Лондон	29.10.17 21.03.18
Четвъртък	Лондон - 15:40	Констанца19:05/19:35	23:20 Истанбул	14.12.17 04.01.18
Петък	Истанбул/Варна 15:20	Констанца16:00/16:45	13:40 Лондон	01.11.17 23.03.18
Неделя	Истанбул - 13:35	Констанца14:45/15:30	17:55 Варна/Истанбул	29.10.17 20.03.18
	Лондон - 6:00	Констанца11:25/11:15	16:10 Лондон 13:40	29.10.17- 21.03.18

За летния сезон 2018, нискотарифна компания ще започне полети от Констанца до Брюксел, Клуж-Напока, Милано, Орадя, Париж и Тимишоара с чести полети за Констанца - Клуж-Напока и Констанца - Тимишоара, три пъти в седмицата и два полета в седмицата за Констанца - Орадя.

2.5. Информация и контакти на публични институции

ИНСПЕКТОРАТ ПО ИМИГРАЦИЯТА КОНСТАНЦА

Адрес: бул. Мамая, номер 102-104, Констанца

Тел.: 0241-611364 int. 20308, 20306, 20307

Fax: 0241-550909

Email: ct.igi@mai.gov.ro

Управител: заместник комисар Мирча-Даниел ЛАБЕШ

Изслушване: четвъртък 10:00-12:00

ОКРЪЖНА АГЕНЦИЯ ПО ЗАЕТОСТТА КОНСТАНЦА

Адрес: ул. СТРАДА ЛАКУЛУЙ 14, Констанца 900001

Тел.: 0241481531

Fax: 0241673840

Email: AJOFM@ct.anofm.ro

Понеделник - Четвъртък: 8:00 - 16:30; Петък - 8:00 - 14:00

Уебсайт: <http://www.constanta.anofm.ro>

КМЕТСТВО КОНСТАНЦА

Адрес: бул. Томис, номер 51, ПК 900725

Тел: 0241488100

Fax: 0241488195

Email: primarie@primaria-constanta.ro

Понеделник - петък: 8:00-16:00

Website: <http://www.primaria-constanta.ro>

АГЕНЦИЯ ЗА СОЦИАЛНА ПОМОЩ -

www.primaria-constanta.ro/spas/

ПЕНСИОННООСИГУРИТЕЛНА КАСА КОНСТАНЦА

Адрес: ул. Страна Дечебал, номер 13C, Констанца

Тел: 0241/484420

Fax : 0241/484445

E-mail: Pensii.constantta@cnpp.ro

Website: www.pensiiconstanta.ro

ЗДРАВНООСИГУРИТЕЛНА КАСА КОНСТАНЦА

Адрес: бул. Мамая, номер 55-57, ПК 900590, Констанца

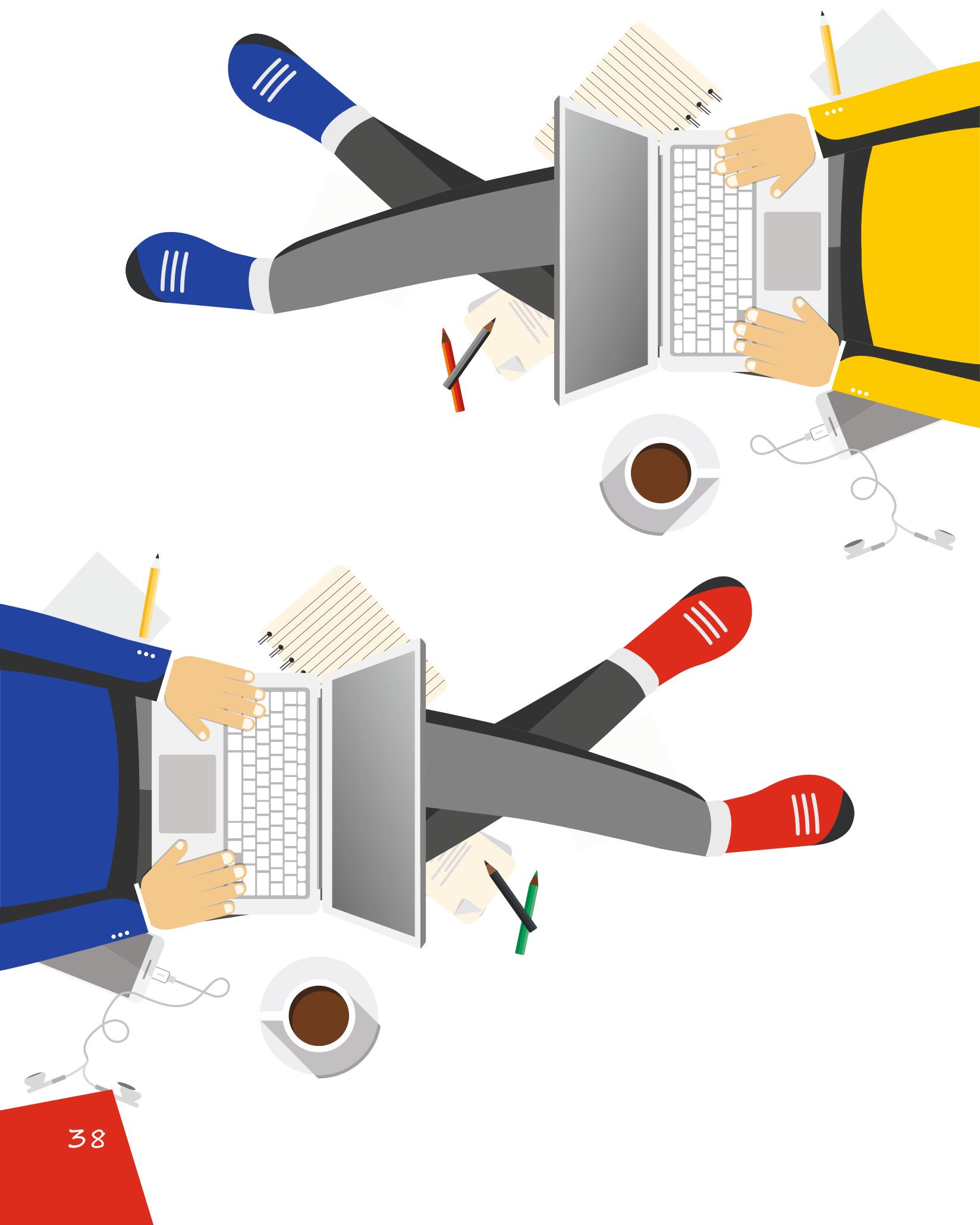
Тел: 0372 825 917; 0372 825 926; 0372 825 927

Fax: 0372 825 911

Telverde /зелен телефон/: 0800 800 992

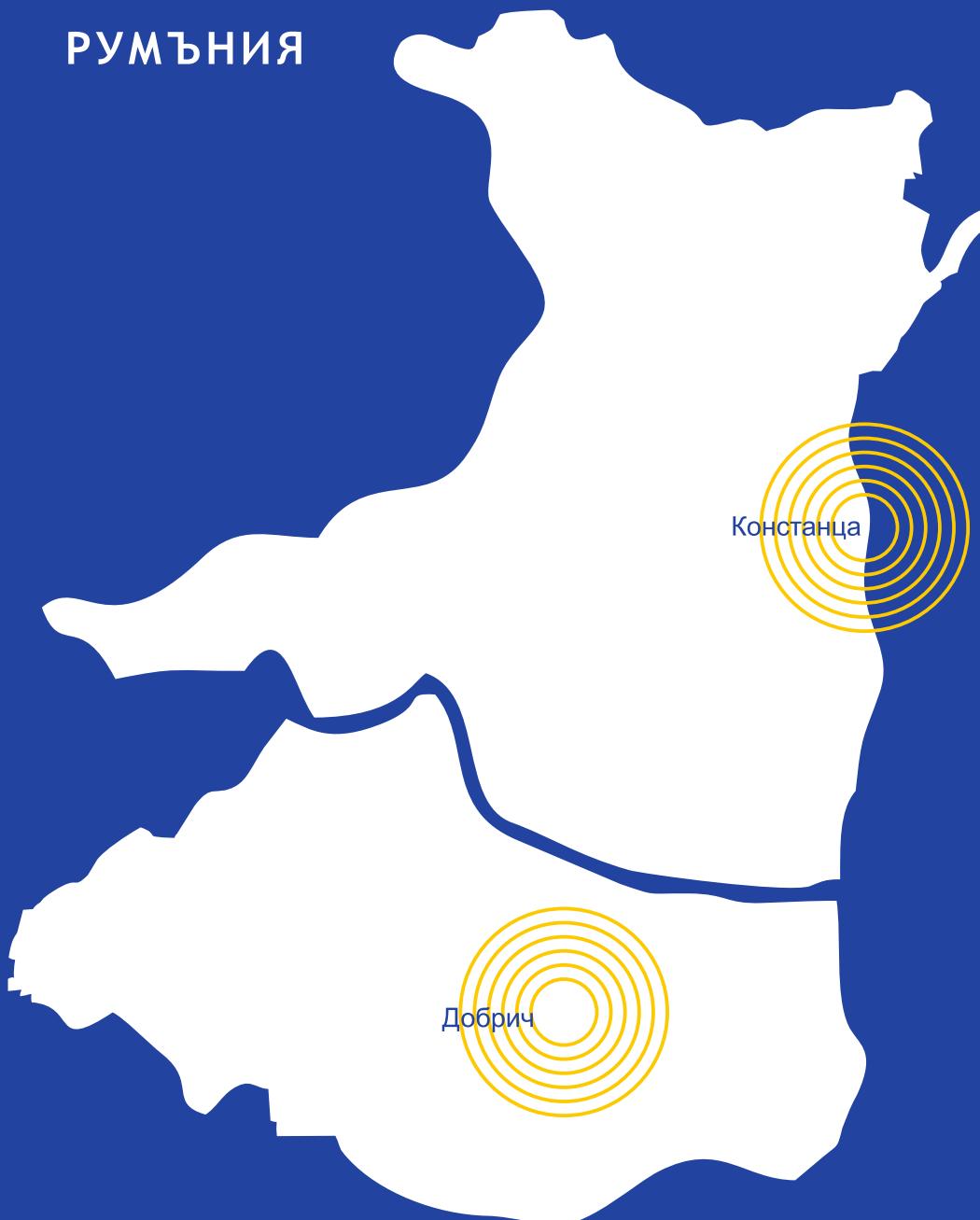
Работно време: пон - четв 8:30 - 17:00, петък 8:30 - 14:30

Website: www.cnas.ro/casct

РЪКОВОДСТВО
Трудова мобилност в
трансграничния регион
Добрич - Констанца

РУМЪНИЯ

Проект

„Съвместни услуги и инициативи за устойчива заетост и трудова
мобилност в трансграничния регион на област Добрич и окръг Констанца“
е съфинансиран от Европейския Съюз чрез Европейския фонд за регионално
развитие в рамките на Програмата Interreg V-A Румъния - България

ВОДЕЩ ПАРТНЬОР

Сдружение с нестопанска цел „Европейски институт
по културен туризъм „ЕВРИКА““ Добрич

България, 9300 Добрич, улица „Полковник Дрангов“ №3,
вход В, етаж 1, апартамент 2
Телефон: 058 603 456
Факс: 058 603 456
E-mail: eureka@mail.bg
Website: <https://eurekainstitute.eu>

ПАРТНЬОР 2

Университет „Овидий“ Констанца

Румъния, 900524 Констанца, булевард „Мамая“ №124
Телефон: 0040 730 014 219
Факс: 0040 241 511 524
E-mail: moraru.ad@gmail.com
Website: <http://www.univ-ovidius.ro>

ПАРТНЬОР 3

„Търговско-промишлена палата“ Добрич

България, 9300 Добрич, улица „България“ №3, ПК 182
Телефон: 058 601 472
Факс: 058 601 434
E-mail: cci@dobrich.net
Website: <http://www.cci.dobrich.net>

ПАРТНЬОР 4

„Институт за развитие на туризъм и приложна икономика“
Констанца

Румъния, 900648 Констанца, булевард "Александру
Лапуснеану" №104, блок TS15II, партер
Телефон: 0040 760 660 568
Факс: 0040 341 819 321
E-mail: bobemihai@yahoo.com
Website: <http://iptea.ro>

LAB mobile

„Съвместни услуги и инициативи за устойчива заетост и трудова
мобилност в трансграничния регион на област Добрич и окръг Констанца“
Акроним: „LAB mobile“

Проект: 16.4..2.026/2017 eMS код: ROBG - 158

Издател на материала: „Търговско-промишлена палата“ Добрич

Дата на публикуване: май 2018 година

Съдържанието на този материал не представлява непременно
официалната позиция на Европейския съюз.